Entente Florale Europe

Kostelní Lhota

Entente Florale Europe 2017

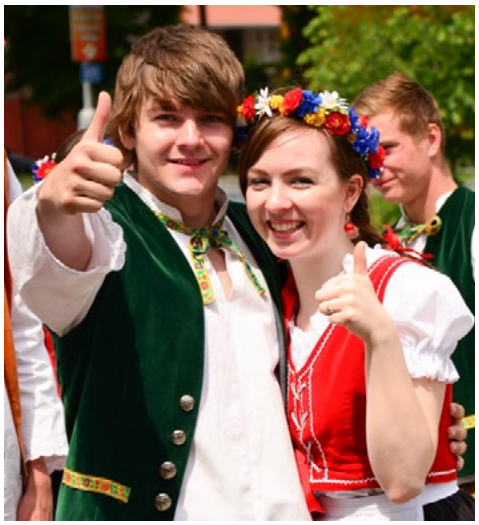

Obsah

Úvod 3
Koncepční rozvoj obce 5
Životní prostředí 7
Výstavba a veřejný prostor 10
Krajina 13
Zeleň a vodní plochy 15
Trvalé a sezónní výsadby 16
Environmentální vzdělávání 18
Zapojení obyvatel 21
Turistika a volný čas 22
Prezentace 23

Vítejte v Kostelní Lhotě!

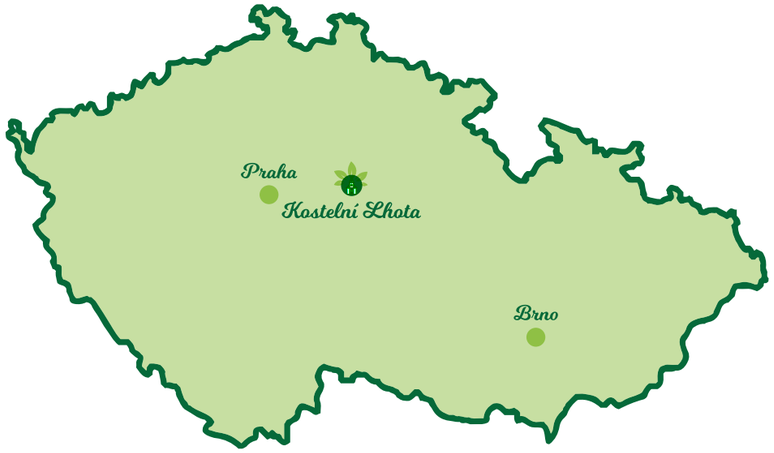

Obec Kostelní Lhota je malá vesnice s 851 obyvateli ve Středních Čechách asi 40 km od Prahy. Charakter území je dán úrodným rovinatým Polabím s rozlehlými lány polí a borovými lesy v okolí. Zemědělství a důležitý silniční tah také předurčily typický ulicový charakter zástavby se širokou návsí podél hlavní komunikace tvořenou zejména početnými jasany a lipami. Celkový vzhled intravilánu obce pak dotváří čtyři malé rybníky.

Historie obce

Název Lhota vznikl ze staročeského „lhóta“, což znamená osvobození po určitou dobu – lhůtu. Toto jméno dostávaly obce a osady zakládané na vyklučeném lese – mohlo to však být i na močálišti, blatech či jiné neúrodné půdě, která měla být obdělána. Poddaní – osadníci těchto obcí, byli do jisté lhůty osvobozeni od placení dávek pozemkovému pánu, které se skládaly z ročního platu – úroku a z dávek naturálních. To vše za práci spojenou s vykácením lesa a obděláním půdy. Počátkem 14. století toto osvobození trvalo deset let, v průběhu století se snížilo na osm až šest let.

Obě Lhoty jsou úzce spjaty s historií města Poděbrady. Od poloviny 14. století patřilo poděbradské panství pánům z Kunštátu, z nichž nejvýznamnějším byl král Jiří z Poděbrad, pravnuk pana Bočka z Kunštátu. Za jejich vlády se město a kraj značně povznesly. Pan Boček z Kunštátu dostal roku 1351 Poděbrady v léno a začal zakládat nové osady a v některých i nové kostely. V již zmíněné oblasti mezi Poděbrady a Sadskou založil Lhoty Pískovou, Kostelní, Vrbovou a Přední. Kostelní Lhota se podle církevních pramenů připomíná k roku 1354, Písková Lhota pak ještě o rok dříve. Pro všechny čtyři obce je typická široká náves.

Hlavní silnice v obci v roce 1963

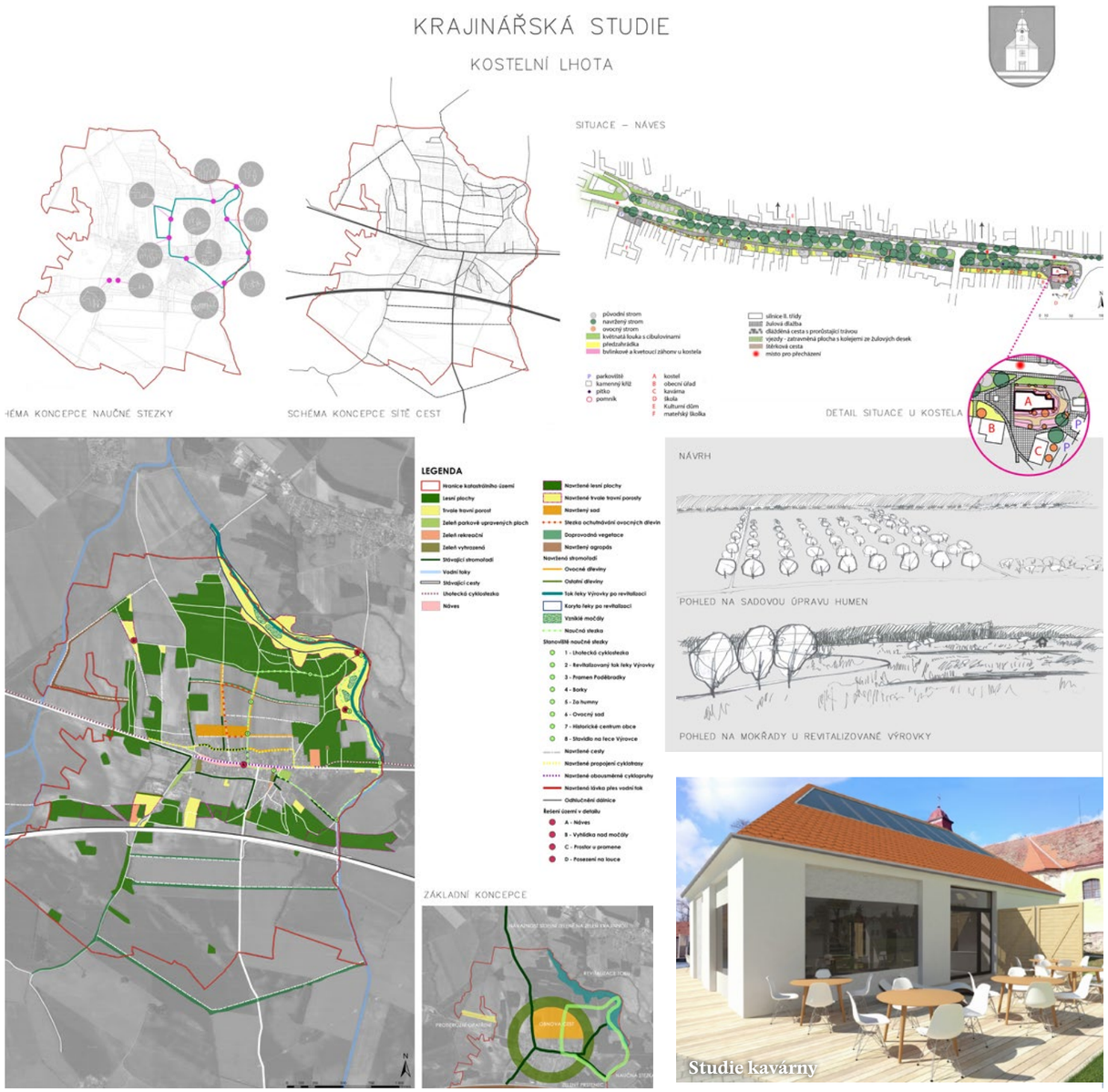

Studie kavárny

Studie revitalizace pramene Poděbradky

Koncepční rozvoj obce

Dlouhodobý přístup obce

Je to jen několik let, kdy Kostelní Lhota dokončila vodovod a kanalizaci, tedy zcela základní prvky technické infrastruktury obce. To zásadním způsobem omezilo investice do jiných oblastí. Vzhledem k nutnosti splácet úvěr až do roku 2021 se tak rozvojové aktivity soustředí především na kofinancování státních, evropských a krajských dotací. Základní filosofií obce je maximální měrou využít především evropské dotace ještě před ukončením programového období EU.

V roce 2016 obec investovala z rozpočtu cca 2,4 mil. Kč na péči o zeleň, což tvořilo 18 % celkových výdajů obce. Ovšem to je dáno především aktuálně dokončeným projektem výsadeb ve výši 1,5 mil. Kč. Obvykle se pohybujeme na úrovni několika stovek tisíc korun.

Rozvoj Kostelní Lhoty vychází z regionálních dokumentů, zejména ze Strategie rozvoje Středočeského kraje a také z Generelu cyklostezek a cyklotras.
Na nižší úrovni je to pak Strategie komunitně vedeného rozvoje (SCLLD) MAS Podlipansko, do níž Kostelní Lhota patří.

Základními prioritami Kostelní Lhoty je zajištění příjemného životního prostředí jejím obyvatelům i návštěvníkům, usilovat o jejich bezpečí a pracovní příležitosti a udržovat a rozvíjet sportovní aktivity, kulturní tradice a pospolitost.

Program obnovy venkova obce

Program obnovy venkova obce je klíčovým rozvojovým dokumentem. Poslední aktualizace byla schválena v únoru 2016. Jednotlivé záměry byly diskutovány s občany v rámci dvou veřejných setkání.

Dokument navrhuje základní opatření u konkrétních lokalit v obci. Krom toho se také zaměřuje na architektonicky významné hospodářské objekty a rodinné domy. U vybraných, a v minulosti nešetrně upravených domů, doplňují textovou část zajímavé skicy navržených opatření, jak tyto nemovitosti zvelebit a upravit směrem k původnímu charakteru. V případě zájmu o rekonstrukci svého domu tak mají občané možnost inspirovat se konkrétními návrhy.

V případě, že se majitel domu rozhodne změnit vzhled svého a bude respektovat charakter polabské venkovské zástavby, obec ráda zajistí na své náklady pomoc architekta a zajistí případné varianty možného vzhledu domu.

Péče o zeleň a veřejná prostranství

Výchozím dokumentem v oblasti péče o veřejnou zeleň je Územní plán obce. Ten navrhuje ve vybraných lokalitách intravilánu konkrétní opatření. Na konci roku 2017 bude dokončen nový územní plán.

V roce 2013 obec nechala zpracovat Generel zeleně. Zpracovatelem byl Atelier König. Navázali jsme tak na předchozí koncepční materiály z jejich dílny – Hodnocení dendrogologického potenciálu obce, Regenerace krajinné zeleně v obci nebo Rekonstrukce veřejné zeleně v Kostelní Lhotě – Lokalita u rybníka.

Právě více než patnáctiletou trvalou spolupráci s jedním krajinářským ateliérem vnímáme jako rozhodující pro nastavení koncepčního přístupu v Kostelní Lhotě. Ten podporujeme i podobně dlouhodobou spoluprácí s jednou odbornou zahradnickou firmou, která se stará o údržbu stávajících dřevin a nové výsadby.

Nový strategický dokument obce vychází z místních přírodních, kulturních a historických podmínek, vytváří obecný kompoziční a provozní rámec na úrovni sídla, zohledňuje návaznosti na krajinu. V návrhové části se snaží zohlednit ekonomické, ekologické i estetické aspekty veřejné zeleně a přizpůsobit je požadavkům současného člověka. Generel zeleně je ideovým podkladem pro správu veřejné zeleně v naší obci pro další roky.

Studie rozšíření základní školy

Atelier König se ale podílí i na menších opatřeních a navrhuje i drobné úpravy záhonů, truhlíků, sezónní výsadby aj. Z větších akcí je pak aktuální návrh právě probíhající postupné údržby a obnovy dřevin na hlavní návsi podél silnice. V plánu je také revitalizace dvou rybníků a jejich navrácení do přírodního stavu.

Pozemkové úpravy

Nejočekávanějším změnou v krajině pak představují Pozemkové úpravy. Ty jsme sami iniciovali v roce 2012. Spuštěny pak byly pod dohledem státu v roce 2015. V současné době vymezujeme tzv. plány společných zařízení a připravujeme obnovu zaniklé cestní sítě. Pozemkové úpravy vnímáme jako nejdůležitější krajinotvornou událost za několik desetiletí a s touto odpovědností se k celému záměru snažíme i přistupovat.

Ve snaze o co nejkomplexnější přístup jsme o spolupráci oslovili i Zahradnickou fakultu Mendelovy Univerzity v Brně. Studenti oboru Zahradní a krajinářská architektura po týdenním pobytu v Kostelní Lhotě navrhli konkrétní opatření v intravilánu i v krajině, které budou podkladem pro projekty v dalších letech.

Koncepční přístup v Kostelní Lhotě znamená ale i spolupráci s jejími obyvateli a jejich zapojování do plánovacího procesu i do samotných realizací úprav veřejného prostoru. Vytváření pocitu spoluodpovědnosti obyvatel je nezbytným předpokladem pro udržitelný rozvoj obce.

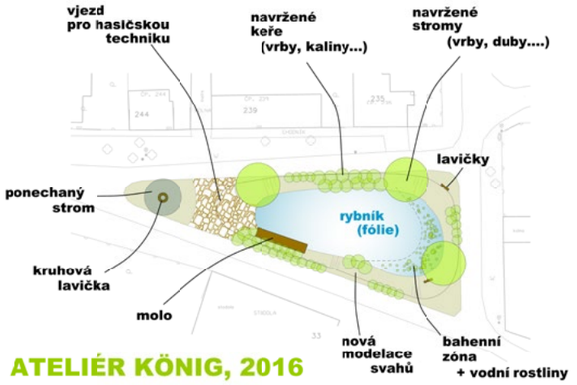

Životní prostředí

Obec leží v zemědělské a rovinaté krajině polabské nížiny. I tak si ale udržuje vysoký poměr lesů na celkové výměře oproti okolním obcím v regionu. Vnímáme tuto výjimečnost a snažíme se plochu lesů a volné zeleně zachovat, a dokonce i dále rozšiřovat.

Okolní krajina byla v minulosti značně přeměna člověkem, ale o to více si uvědomujeme nutnost pečovat o drobná stanoviště a podporovat tvorbu nových lokalit, které naruší současnou kulturní krajinu.

Ovzduší

Kvalitu ovzduší v Kostelní Lhotě negativně ovlivňuje blízkost dálnice, stejně jako průtah hlavní silnice obcí. S tím pochopitelně souvisí i částečná hlučnost.

Zavedení plynofikace do obce už je v dnešní době nereálné. I tak se ale postupně daří v jednotlivých domácnostech přeměňovat topeniště na tuhá paliva za ekologické zdroje. Obec jde v tomto ohledu příkladem, když ve všech třech svých objektech pořídila pro vytápění tepelná čerpadla.

Obec také aktivně podporuje občany při pořizování nových ekologických kotlů formou metodické pomoci a pravidelné informovanosti o dotačních titulech.

V rámci dotační podpory z fondů EU jsme v roce 2014 získali zametací stroj na snižování prašnosti v obci. Jako zcela zásadní pak vnímáme další rozšiřovaní zelených ploch a vytvoření prstence lesů kolem obce, který by měl za cíl odhlučnění dálnice.

Výrazným pozitivem je skutečnost, že se v obci nenachází žádná továrna, či větší průmyslový znečišťovatel vzduchu.

Půda

Region se nachází na nivních úrodných půdách. Charakteristické jsou tzv. váté písky a v borových lesích místy i patrné písečné přesypy, které jsou pozůstatkem doby ledové.

Na většině území obce jsou úrodné černice a černozemě. Uvědomujeme si jejich hodnotu a snažíme se je uchovat pro příští generace. Naší snahou je v zimě nesolit obecní komunikace. Především díky liniovým výsadbám se pak snažíme eliminovat rozsah větrné eroze na polích.

Voda

Hranice území obce je vymezeno dvěma řekami – Výrovkou na jedné a Šemberou na straně druhé.

Rovinaté Polabí prakticky bez jakýchkoliv převýšení předurčilo v minulosti obci vybudování unikátního systému odvodňovacích kanálů, které obepínají celou obec a odvádí vodu z okolních zaplavených polí (Mokrá luka). Naší snahou je tyto toky ve spolupráci s Povodím Labe tyto toky pravidelně udržovat.

Pro výšku hladiny spodní vody ve studních v obci je pak limitující naplněnost rybníka Peklo v intravilánu obce. Ten je napájen řekou Výrovka prostřednictvím 550 m dlouhého nátokového příkopu a následně odvodňován 700 m dlouhým odtokovým příkopem. Díky dotačním titulům se podařilo v posledních čtyřech letech již podvakrát vyčistit a odbahnit oba tyto příkopy a v loňském roce dokonce i samotný rybník Peklo. Součástí akce bylo také zpevnění hráze příkopu.

Kvalita vody ve studních se radikálně zlepšila po zbudování kanalizace a čistírny odpadních vod. Dnes je celá obec plně odkanalizována.

Fenoménem naší obce i celého regionu je fakt, že podzemní vodu tvoří železitá léčivá minerální voda Poděbradka, podle které vznikly i nedaleké lázně Poděbrady. Jeden z přírodních pramenů se pak nachází i na území obce Kostelní Lhota a od nepaměti je zajímavým výletním místem.

Fauna a flora

Kostelní Lhota spadá do široké nivy řeky Labe, přičemž celá tato oblast byla v minulosti výrazně přeměněn člověkem. Vodní toky byly kvůli častým povodním zregulovány.

Přesto bychom rádi krajině vrátili zajímavá stanoviště, která se jinde v Polabí ještě alespoň ve zbytcích zachovaly (např. lužní lesy, stará říční ramena atd.). Ve spolupráci s Mendelovou univerzitou a pozemkovými úpravami již plánujeme zásadní změny, které by mohly v části krajiny vrátit její přírodní minulost. Jde zejména o narušení regulovaného toku řeky Výrovky a vytvoření lužního lesa s možností zadržení vody v krajině během povodní.

Většina zajímavějších druhů je vázána spíše na současnou kulturní krajinu. Jedná se zejména o několik druhů vodních živočichů, žab a ptáků, které se vyskytují kolem říčních koryt a jejich malých přítoků.

Odpady

Vedle pravidelných týdenních svozů komunálního odpadu provozuje obec také sběrné místo, kam mohou občané svážet veškerý ostatní odpad – tříděný, objemný, stavební odpad, elektro, baterie, svítidla, oleje i bioodpad.

Co se týče likvidace bioodpadu, zatím se bráníme neekologickému svozu nádob, jako je tomu v okolních obcích. Snažíme se, aby se lidé tento typ odpadu likvidovali sami na svých zahrádkách. Každá domácnost získala zdarma kompostér v rámci projektu financovaného z prostředků EU. Krom toho mají občané k dispozici v obci 8 různých stanovišť, kde mohou do kontejnerů odkládat trávu a listí. Svoz kontejnerů zajišťujeme vlastním vozidlem a bioodpad předáváme místním zemědělcům. Materiál tak necestuje, ale naprostá většina zůstává u nás v obci.

Domácí třídění bioodpadu a kompostování se snažíme podpořit i prodejem košů a rozložitelných sáčků. Pro zájemce jsme uspořádali i seminář „Jak správně kompostovat“.

Co se týče tříděného odpadu, snažíme se občanům zkrátit vzdálenost ke kontejnerům na minimum. Na osmi stanovištích v obci je k dispozici celkem 40 kontejnerů. Každá domácnost navíc pravidelně dostává zdarma sady tašek na tříděný odpad.

Dvakrát do roka organizujeme svoz nebezpečného odpadu.

Do kuchyně mateřské školy jsme navíc v loňském roce pořídili i domácí interiérový kompostér na veškeré kuchyňské odpady z jídel pro školu i školku. Kompostér zajišťuje ekologickou likvidaci zbytků živočišných produktů na principu působení speciálního kmene bakterií. Výsledkem je kvalitní organické hnojivo vytvořené přímo v interiéru.

Díky obecnímu štěpkovači jsme schopni ekologicky likvidovat ostříhané větve stromů a vytvářet si mulč pro další využití.

Prakticky v každém čísle Lhotského zpravodaje věnujeme minimálně dvoustránku odpadovému hospodářství, tedy zejména osvětě. Informujeme občany i o výsledcích, které jasně ukazují trvalé snižování množství sváženého odpadu z naší obce.

Revitalizace skládky - rybník Myslivečák

Energetické úspory

Samozřejmostí bylo kompletní zateplení a výměna oken u všech realizovaných rekonstrukcí veřejných staveb. Během úprav objektů občanské vybavenosti ale navíc dbáme na moderní, udržitelné a čisté technologie. Obecní úřad, školu i mateřinku jsme shodně vybavili novým zdrojem tepla – tepelným čerpadlem. Ty výrazně šetří naše náklady na elektřinu.

Vedle toho jsou všechny tři objekty vybaveny rekuperací tepla. Ta dokáže zpětně získat teplo z vnitřních vytápěných prostor a toto teplo vrátit zpět do místností s již čerstvým venkovním vzduchem. Rekuperace tak opět velmi výrazně šetří provozní náklady na teplo. Podstatným způsobem je navíc omezen případný vznik a rozšíření plísní a dřevokazných hub. Hlavní přínos je ale v komfortu a zdraví obyvatel. Právě čerstvý a nevydýchaný vzduch je v místech s větší koncentrací osob důležitý například kvůli zamezení únavy a zvýšení soustředěnosti. A v případě dětí to pak platí dvojnásob.

Systém větrání našich škol byl již prezentován v odborných publikacích a pozvání jsme dostali i na semináře týkající se této problematiky. Nejprestižnějším byla konference Větrání škol určená pro projektanty, architekty, pracovníky hygienických zařízení nebo zástupce školských zařízení či veřejné správy.

Do nově budovaných ulic již instalujeme lampy s LED svítidly. Světelný smog a náklady na osvětlení snižujeme tím, že po půlnoci je intenzita světel snížena.

Jednotlivým domácnostem se pak snažíme metodicky pomáhat se zpracováním žádostí na energetická opatření svých rodinných domů.

V současné době připravujeme projekt přístavby základní školy, která bude v pasivním standardu. Na střeše pak budoucnu vznikne i fotovoltaická elektrárna.

Výstavba a veřejný prostor

Obec je založena jako ulicová kompozice, která je v centrální části prakticky dochována dodnes. Ulicová struktura se rozvinula okolo dvou ohnisek s hustějším osídlením. Obě části byly spojeny okolo hlavní silnice parcelováním dle zemědělského vzoru – tedy obytné stavení, hospodářský objekt, sad, humna a polnosti. Zejména hospodářské objekty – stodoly, jakožto spojnice zahrady s přilehlými polnostmi, dnes tvoří velmi hodnotnou součást obecní architektury minulých let. Snahou obce je tyto objekty, pokud možno zachovat a pomalu rekonstruovat. Z tohoto důvodu obec například zakoupila i dva historické nevyužité hospodářské objekty a plánuje jejich budoucí využití.

Program obnovy venkova obce detailně popisuje, které objekty a rodinné domy jsou architektonicky významné. U vybraných, a v minulosti nešetrně upravených domů nabízíme občanům pomoc s návrhy na úpravu do původního stavu. Občané tak mají možnost inspirovat se pro případnou rekonstrukci svého domu.

Historické centrum

Stavební dominantou obce je Kostel Nanebevzetí Panny Marie – jediná kulturní památka obce, která zároveň „dělá“ obci jméno. V příštím roce by měla proběhnout první etapa rozsáhlé rekonstrukce. S Římskokatolickou farností, jakožto vlastníkem objektu, zároveň v současné době jednáme o převedení památky do majetku obce. Tím bychom měli větší šanci na záchranu objektu.

Historickou část obce vedle kostela dotváří ještě další tři objekty – budova bývalé fary – dnes sídlo obecního úřadu, základní škola a bývalé církevní hospodářské stavení.

Základní škola v roce 2012 získala zpět svůj původní historický vzhled zničený nešetrnými úpravami z padesátých let minulého století. Poslední objekt z této čtveřice – hospodářské stavení – ještě na rekonstrukci čeká. V současné době probíhá intenzivní diskuse o budoucím využití tohoto zajímavého objektu.

Péče o drobné památky a veřejný prostor

V minulých letech došlo také k obnově drobných sakrálních staveb – kamenného kříže, božích muk, kapličky, pomníku padlých nebo Zvoničky Církve československé husitské z roku 1930. Tu se navíc i díky spolupráci s církví podařilo trvalé zpřístupnit veřejnosti. Vzniklo tak zcela nové odpočinkové místo.

Postupně se snažíme obnovovat chodníky a redukovat parkování na veřejných prostranstvích.

Obec pořizuje jednotný mobiliář do celé obce – lavičky, koše, držáky na psí exkrementy i informační nosiče.

Díky poměrně vysokým cenám za pronájem se nám daří omezovat firemní reklamní poutače ve veřejném prostoru.

V příštích letech by mělo dojít k rozsáhlé obnově pěší trasy v celé délce návsi.

Nová zástavba

Při regulaci výstavby postupujeme podle platného územního plánu, který dodržuje podlažnost zástavby a doporučuje zastřešení sedlovými střechami a definuje maximální výšku hřebene. Až na pár výjimek nevznikají měřítkově a tvarově nepatřičné domy. Zóny pro novou výstavbu jsou maximálně přimknuty k zastavěné části a snažíme se nevytvářet odloučené lokality. Územní plán víceméně respektuje ulicový charakter zástavby.

I přes blízkost Prahy probíhá nová výstavba postupně a víceméně plynule, což má pozitivní dopad i na sociální aspekty začlenění nových obyvatel mezi starousedlíky. Klíčový je především zájem místních zůstávat v obci, proto je prostor pro nově příchozí částečně omezený.

Krajina

Vedle velké plochy lánů polí a borových lesů, k obci neodmyslitelně patří vodní plochy. Tři nádrže v minulosti ukončovali dlouhou obecní náves a zároveň tvořili předěl mezi zastavěnou částí obce a krajinou. Dnes jsou přirozenými dominantami obce a místem potkávání. Trojici rybníků doplňuje nejnovější z nich – přírodní rybník zbudovaný na místě bývalé skládky. Její rekultivaci zajistil vlastními silami spolek myslivců a dnes slouží jako významné místo pro kulturně-společenské akce obce.

Vodní toky, zejména pak Výrovka, jsou místem pravidelných vycházek všedního dne obyvatel obce.

Prvky ekologické stability

Z hlediska územních systémů ekologické stability prochází na obou hranicích obce dva velmi významné regionální biokoridory, které víceméně kopírují oba nejvýznamnější vodní toky na katastru obce. Ve strategických plánech jsou lokálně doplněny o navržená biocentra. Krom toho územím prochází nadregionální biokoridor suché, borové řady.

Zemědělské a lesní pozemky

Začátkem roku 2012 jsme iniciovali spuštění pozemkových úprav v obci – nejrozsáhlejší transformaci vlastnických vztahů a krajiny jako takové. Pozemkové úpravy vnímáme jako naprosto jedinečnou příležitost, jak uspořádat krajinu kolem naší obce. Větší příležitost se nám již do budoucna asi nenaskytne, a proto se aktivně podílíme na spolupráci se státním Pozemkovým úřadem.

Především obnova původních polních cest slibuje nové možnosti prostupnosti okolní krajinou, snížení eroze a alternativní výlety pro místní občany.

Sucha posledních let a nedostatek spodní vody nás přivedli k myšlence obnovy původních mokřadních a lužních stanovišť v některých lokalitách. To přinese i znovunavrácení některých původních živočichů zpět do naší krajiny. Velkou výzvou je zejména lokální narušení regulovaného toku řeky, a tedy posílení role regionálního biokoridoru. Vše samozřejmě s ohledem na nutnou ochranu obce před povodněmi.

Dalším dlouhodobým cílem obce je „uzavřít“ neúplný prstenec lesů kolem intravilánu obce a vytvořit tak celistvý zelený pás kolem obce. Připravujeme tak postupné odkupy pozemků pro budoucí výsadbu lesa. Prioritní je především zalesnění jižní části obce podél dálnice D11, které navíc zajistí její částečné odhlučnění.

Historická povodeň v červnu 2013
Desítky dobrovolníků pomáhaly dnem i nocí na budování ochranných hrází s pytli písku a na odčerpávání vody z domů obyvatel, poté co se řeka Výrovka vylila z břehů. Takovou povodeň nikdo nepamatoval.

Péče o kulturní krajinu

V rámci dobrovolnických aktivit každoročně vysazujeme nové aleje podél pěšin v polích nebo i podél řeky Výrovky na pozemcích Povodí Labe. Skladba dřevin je vždy konzultována s projektanty a vychází ze strategických dokumentů obce. Naší snahou je zejména kvalitní propojení intravilánu a krajiny.

Bohužel některé výsadby komplikují vlastnické vztahy, proto v této záležitosti velmi očekáváme přínos pozemkových úprav, kde plánujeme nejen obnovu původních cest, ale i jejich rozšiřování právě pro možnost dostatečné výsadby.

V roce 2015 došlo po 40 letech k odbahnění hlavního obecního rybníka Peklo. Vedle toho se ale pravidelně udržují ostatní vodní příkopy, zejména pak nátokový a odtokový příkop rybníka.

Významným prvkem okolní krajiny je pramen minerální vody Poděbradka v lese Borky. Pro celou lokalitu plánujeme rozsáhlou úpravu, která místo ještě více zatraktivní.

Zeleň a vodní plochy

Veřejná prostranství a vodní plochy

Obec je hrdá na své rozsáhlé zelené plochy. Dominantou je zejména atypická široká hlavní náves s 270 stromy. Charakteristický obraz obce dále utváří v minulosti zbudovaná prostranství dnes nazývaná jako Paloučky. V nedávných letech byla všechna tato místa opatřena mobiliářem a dnes jsou tak místem odpočinku i potkávání.

Neodmyslitelnou součástí veřejných ploch jsou i čtyři rybníky, přičemž u dvou z nich je připraven záměr revitalizace a navrácení do přírodního stavu.

Obec přitom pečuje o bezmála 6 ha travnatých ploch, což v rámci regionu odpovídá spíše menšímu městu. To také znamená, že od jara do podzimu trvale zaměstnáváme 5 pracovníků na údržbu zelených ploch. I tak se ale opíráme o pomoc obyvatel, kteří se starají o prostory před svými domy.

Stejně jako naši předci usilovali o prostorná veřejná prostranství, i v současnosti se snažíme navázat na tuto tradici budování „paloučků“ v nových lokalitách a přesvědčovat vlastníky nemovitostí k jejich prodeji pro tyto účely.

Zajímavostí obce je existence dvou hřbitovů z dvacátých let minulého století, které vznikly díky neshodám zástupců dvou církevních obcí v tehdejší době.

Sportoviště a dětská hřiště

Sportovní areál plní nejen sportovní, ale vzhledem ke konání řady kulturních akcí i významnou společenskou úlohu. Plocha fotbalového hřiště je ze třech stran obklopena lesem a vytváří tak příjemné prostředí nejen pro sportovce, ale i pro diváky. V areálu se nachází i kurty na volejbal a nohejbal. Navíc zde veřejnosti slouží i největší dětské hřiště v obci a je zaměřené hlavně na pohybové aktivity. V současné době připravujeme

rozsáhlou rekonstrukci okolních prostranství a vybudování nového zázemí pro sportovní oddíly.

V zahradě mateřské školy se nachází přírodní dětské hřiště, které je v případě společenských událostí přístupné i veřejnosti, v zahradě základní školy je pak malé školní arboretum. Připraven je projekt dětského dopravního hřiště, které by mělo děti naučit se chovat v dopravním prostoru. Vzhledem k nutnosti soužití s hlavní silnicí v obci, je dopravní výchova jedním z hlavních výukových témat.

Zapojení veřejnosti

V obci je historicky zakořeněna ochota obyvatel podílet se na výsadbách nových stromů. Možná už vysazení památné lipové aleje z roku 1908 dětmi naší školy zasadila tomuto zvyku pevnou tradici. Prakticky celá hlavní náves byla v minulosti vysazena v rámci dobrovolnických prací. Stejně tak se veřejnost podílela i na odstraňování starých topolů a na následných obnovách.

Tento zvyk přetrval až do současnosti. Stalo se příjemnou tradicí posledních let vysazovat s dobrovolníky každý rok vždy jednu alej v extravilánu nebo podél cest z obce do krajiny.

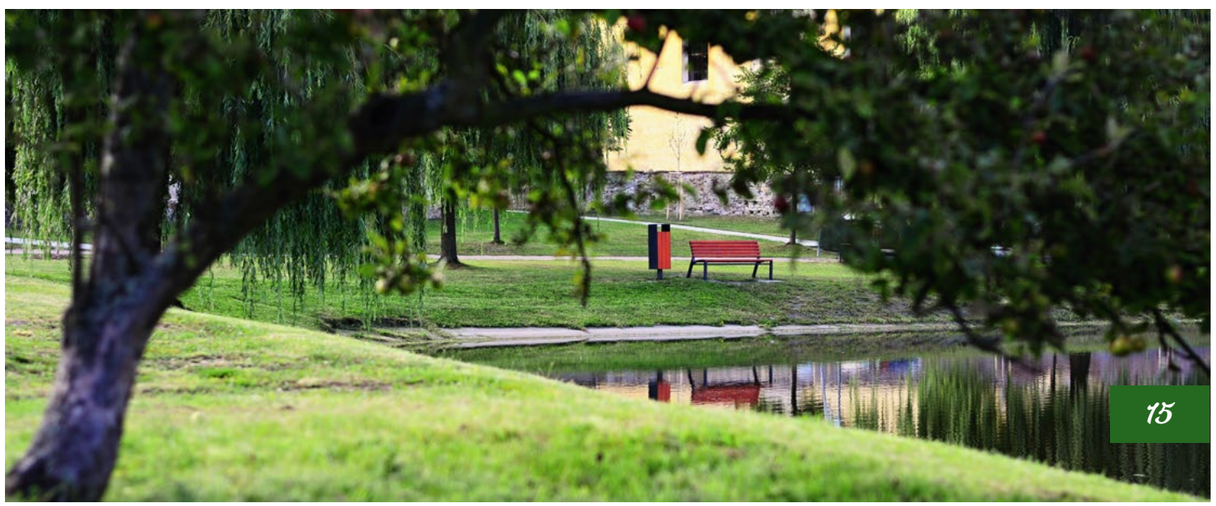

Trvalé a sezónní výsadby

Projekt výsadby na veřejných prostranstvích

Při výsadbách nových stromů těžíme z dlouhodobé spolupráce s Atelierem König a odbornou zahradnickou firmou, která pak samotná návrhy realizuje, případně na výsadby s dobrovolníky dohlíží. Výběr druhové skladby vždy respektuje okolní krajinu a vychází z tradičně používaných odrůd.

Výsadby probíhají v souladu s hlavním strategickým dokumentem – Generel zeleně obce Kostelní Lhota. Z něj také vychází patrně nejviditelnější výstup za posledních mnoho let, kterým jsou loni dokončené úpravy veřejných prostranství v obci. Projekt spolufinancovaný z prostředků Státního fondu životního prostředí řešil dvanáct veřejných míst v intravilánu obce a také dvě liniové výsadby v extravilánu podél stávajících komunikací.

Celkem bylo vysazeno přibližně téměř 300 větších i menších stromů a desítky keřů. Součástí projektu byla také výstavba nových zpevněných ploch a mlatové chodníky. Místa byla doplněna o nový mobiliář. Vzhledem k rozsahu výsadby a zvládnutí zálivky vlastními silami jsme celý projekt rozdělili do třech let.

Naší snahou bylo od začátku do projektu zapojit i širou veřejnost. Celá dokumentace byla zveřejněna a zpřístupněna veřejnosti. Ta se navíc mohla k záměrům vyjádřit v rámci setkání s projektanty. Výsledkem byly dílčí úpravy, změny některých dřevin u vybraných ulic nebo dokonce i záchrana několika stromů. Tečkou za celým projektem pak bylo založení nové ovocné aleje směrem k sousední obci. Každé dítě z naší základní školy si mohlo s rodiči vysadit svůj vlastní strom se svojí jmenovkou.

V posledních letech se také snažíme vylepšovat i menší místa a zákoutí, která ještě nedávno působila zanedbaně a byla třeba místem pro parkování aut. Pro každé místo důsledně spolupracujeme s architektkou a vybíráme z pestré palety trvalek, které zpříjemňují dané místo co nejdelší část roku.

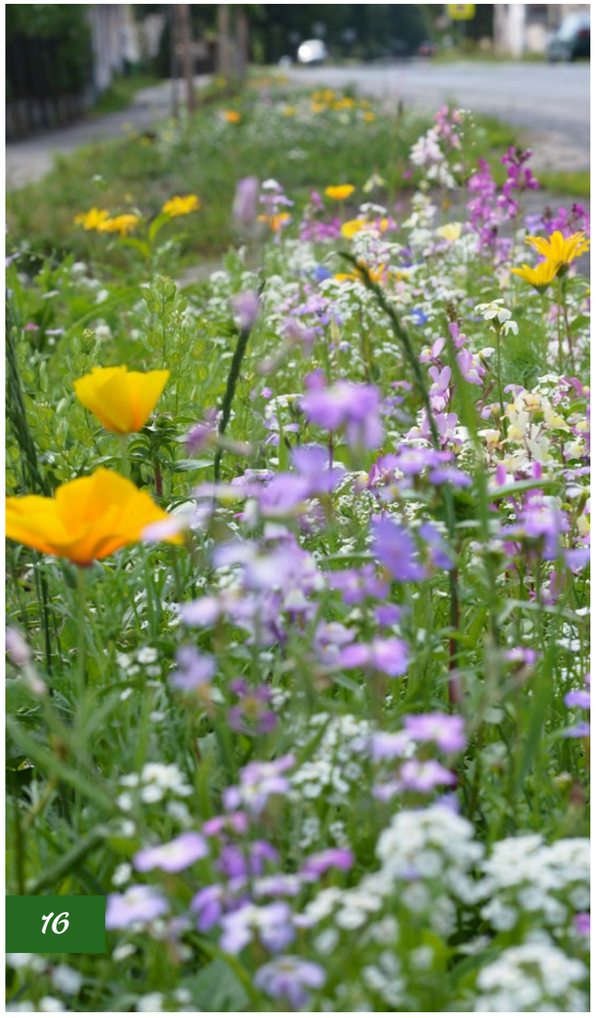

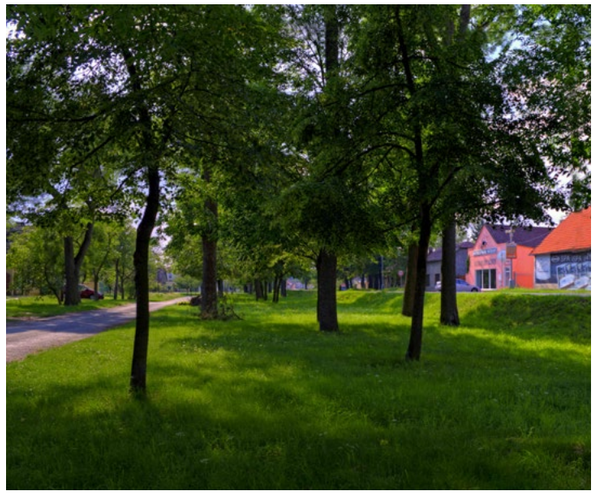

Péče o vzrostlé dřeviny

Vedle nové výsadby se snažíme pečovat i o starší dřeviny v obci. Opíráme se o zkušenosti dendrologa a krajinářského architekta. V posledních letech dbáme na každoroční kontrolu zejména vzrostlých jasanů na návsi. Samotné prořezy a bezpečnostní vazby stromů pak probíhají pod dohledem odborné firmy.

Budovu školy lemuje lipová alej šesti stromů. Ta byla vysazena v roce 1908 žáky místní školy pod vedením tehdejšího pana řídícího v rámci stromkové slavnosti na počest 60. výročí panování císaře a českého krále Františka Josefa I. V roce 2008, kdy uplynulo 100 let od této události, získala alej cenu krajské poroty „Strom hrdina“ v rámci celostátní ankety Strom roku. Připomínkou této události je pamětní informační panel u školy.

Regenerace hlavní návsi

Aktuálním dokumentem z roku 2016 je Regenerace hlavní návsi v obci. Jde o zásadní strategii, která, mimo jiné, řeší odstranění velké části nevhodných, více než stoletých dřevin. To zcela zásadním způsobem ovlivní budoucí podobu návsi. I tak ale hodláme navázat na prostorové uspořádání stromořadí i s ohledem na fakt, že blízkost stromů u silnice jednoznačně zklidňuje rychlost projíždějících vozidel.

Pro všechny stromy byla zpracována kompletní inventarizace a základní dendrologický průzkum s prioritizací úprav a odstraňování poškozených nebo kompozičně nevhodných jedinců.

Jednotlivé varianty jsou aktuálně diskutovány s veřejností. Postupná obnova bude úkolem příštích několika let.

Sezónní výsadby

Sezónní výsadby byly v minulosti záležitostí spíše jednotlivých domácností a prostoru před domy obyvatel. V posledních letech ale i veřejný prostor doznává změn a v mnoha ohledech se snaží nastavovat směr. V zásadě se ale snažíme držet umírněnosti a respektujeme historické regionální zvyklosti a nesnažíme se o přílišnou zdobnost.

Kolem zastávek jsou rozmístěny truhlíky, stejně tak jako u vchodů veřejných budov. Okna se pyšní rudými muškáty (Pelargonium zonale), které jsou charakteristické pro polabský venkov.

Na několika místech jsou nově vysety letničkové záhony a uvidíme, jaký bude veřejný ohlas. Postupně se také učíme znovu poznávat krásu a vůni lučních květů s pouze minimálním sečením. Jak škola, tak i školka mají své vlastní záhony a na nich se snaží pěstovat nejen sezónní květiny, ale i bylinky, jahody apod.

V loňském roce dobrovolníci vysadili více než 3.500 cibulí nejrannějších odrůd žlutých a bílých narcisek, které se letos poprvé staly krásným poslem jara na hlavní návsi v obci.

Environmentální vzdělávání

Rozhodující úlohu v oblasti environmentálního vzdělávání sehrávají obě školy – mateřská i základní. Ovšem pozadu nezůstávají ani spolky. Například chovatelé pořádají každoroční výstavu domácích zvířat s ukázkou péče o ně. Děti si přitom můžou zahrát různé hry a dovednostní soutěže. Podobně chovatelé pravidelně navštěvují školku a děti zde učí poznávat druhy zvěře. Rybáři zase učí děti o rybách, které žijí v našich vodách.

Základní škola

Základní škola v Kostelní Lhotě je malotřídního typu pouze s prvními pěti ročníky. I tak je ale environmentální výchova pevně zakotvena ve školním vzdělávacím programu – Děti se učí pro život. Ten zahrnuje výuku pozitivního vztahu k přírodě a k životnímu prostředí, vytváření povědomí o možnostech dopadu lidské činnosti na krajinu a přírodu vůbec, o udržitelné spotřebě, o prověřených zkušenostech našich předků.

Vedle výuky v lavicích se škola snaží spolupracovat na akcích s ČSOP (Český svaz ochránců přírody), tráví čas pozorováním změn na školní zahradě v jednotlivých ročních obdobích, vyrábí a rozmisťuje krmítka pro ptactvo, zapojuje se do soutěží a charitativních akcí na třídění odpadu, v rámci projektu „Skutečně zdravá škola“ se učí, jak si jídla vážit, vědět odkud pochází a jak vzniká a během roku se zapojuje do mnoha celonárodních akcí. Především se ale snaží trávit maximum času na své veliké školní zahradě, která je uzpůsobena i pro venkovní výuku.

V roce bylo zřízeno malé školní arboretum s názvem Škola v přírodě – příroda ve škole podle návrhu Atelieru König. Díky tomu bylo vysazeno celkem 20 stromů a keřů a také malý trvalkový záhon. Pořízeno bylo i drobné materiální vybavení jako čerpadlo, hadice, nářadí apod, díky kterým se o zeleň může škola sama starat. Zároveň bylo místním truhlářem vybudováno i posezení s tabulí pro venkovní výuku. V případě špatného počasí slouží k výuce i malý dřevěný přístřešek.

Péči o domácí mazlíčky si děti mohou vyzkoušet díky malé školní zoo.

Mateřská škola

Oživení a úpravu své zahrady iniciovala i mateřská škola. Projektová dokumentace školního dětského hřiště v přírodním stylu pod názvem Cesta kolem světa, opět z dílny Atelieru König, byla podkladem pro získání dotace z prostředků EU. Snahou bylo vytvoření nejen nových prvků postavených především na přírodní bázi, ale především nabídnout dětem pestrou paletu skrýší, překážek, ploch pro lezení a umožnit jim nové pohybové podněty nebo pozorovat hmyz ve svých domečcích.

Cesta kolem světa symbolizuje rozdělení zahrady do čtyř hlavních přírodních biomů planety země – hory, moře, poušť a prales. Ty hravou formu člení zahradu do malých prostorů slibujících rozmanitou, nerušenou, samostatnou a kreativní hru dětí. Vyvýšené záhony jsou pak místem pro pěstování jahod, hrášku a bylinek.

Arboretum základní školy

Bylinky z vlastní zahrady také využíváme k ochucení nápojů a jídel ve školní jídelně.

Děti jsou od začátku docházky do MŠ seznamovány s tématem ekologie. Učí se šetřit vodou, papírem, a jak třídit odpad. Seznamují děti s činnostmi člověka, které Zemi prospívají nebo jí škodí. Oslavují Den Země, Den vody a další významné události. Při takřka každodenních vycházkách do přírody se děti prakticky seznamují se všemi přírodními zákonitostmi a v praxi se učí reagovat na negativní činnosti způsobené člověkem. Aktivně spolupracují se Svazem chovatelů drobného zvířectva a ptactva, Městskými Lesy Český Brod a Ekocentrem Huslík v Poděbradech (záchrannou stanicí ohrožených a poraněných zvířat). Myslivcům na podzim odevzdávají sesbírané kaštany a žaludy na krmení zvěře v krmelcích. Odměnou jim je pozorování daňků a srnek v oboře.

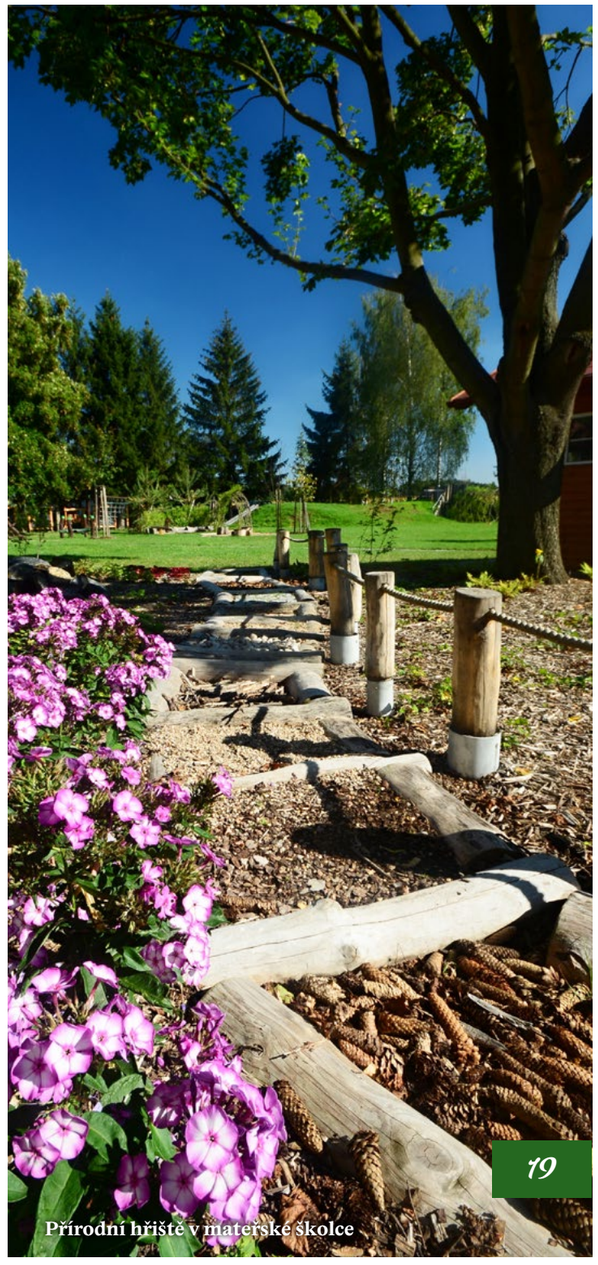
Přírodní hřiště v mateřské školce

Každoroční úklid obce

Zapojení obyvatel

Vzhledem k historickým souvislostem, bylo v České republice vždy zvykem, že se místní obyvatelé starali o prostory před svými domy. Ani Kostelní Lhota nebyla v tomto směru výjimkou. Aktivita obyvatel zůstala až do dnešních dnů.

Naopak, přemíra fantazie a nejednotnost často vytvářela i divoké kombinace dřevin. Díky intenzivní komunikaci s občany se pomalu daří nevhodné druhy odstraňovat a postupně nahrazovat. Pozitivní příklady i přístup vedení obce jsou pak předpokladem pro to, že se občané prostor před domy pečují i nadále.

Již několikátým rokem se úspěšně daří opakovat několik akcí opřených o dobrovolnickou činnost občanů za účasti rodin s dětmi. Jedná se především o zapojení do celonárodní kampaně Ukliďme svět, ukliďme Česko (a ukliďme svou Lhotu). Na čtyřicet dobrovolníků se vždy vydá uklízet zejména příkopy podél silnice a břehy řeky Výrovky. Hojné účasti pomáhá i očekávané posezení s občerstvením na zahradě školy.

Podobně zdařilou každoroční společenskou akcí je výsadba stromů. Jde o výsadby alejí v extravilánu obce.

Každý občan si může zasadit svůj vlastní strom a označit si ho svým jménem na cedulku. Tu sice časem smyje déšť, ovšem ještě dnes pamatujeme například na Strom lásky od Láskových či dětský Frňákovník aj. Posledním počinem byla výsadba aleje dětí z naší školy, kde si každý žák se svými rodiči vysadil svůj vlastní strom.

Výsadba stromů s dobrovolníky

Turistika a volný čas

Kostelní Lhota sice nepatří mezi hlavní turistické cíle, ale možná tím více je pro nás důležité, aby se zde především místním lidem dobře žilo. Největšímu zájmu turistů se těší Lhotecká cyklostezka. Díky příjemnému prostředí ve sportovním areálu je také hojně navštěvována místní hospůdka a dětské hřiště rodinami s dětmi. Regionální rozměr získávají i některé kulturní akce.

Lhotecká cyklostezka

U hřiště začíná Lhotecká cyklostezka, která bezpečně propojuje Kostelní Lhotu se sousední obcí Písková Lhota a dále pak trasa pokračuje až do lázeňského města Poděbrady. Druhým směrem cyklostezka spojuje naši obec s městem Sadská.

V obou případech se jedná o cementobetonovou cyklostezku. Betonový povrch je k přírodě šetrnější než asfalt a zároveň má řadu dalších výhod – není deformován kořeny stromů, neprorůstá trávou, v noci „svítí“ apod. Inspirovali jsme se na jižní Moravě, kde v té době existovaly již tři takové cyklostezky. V Čechách se ale jedná o vůbec první betonovou cyklostezku vybudovanou finišerovou technologií. Lhotecká cyklostezka do dnešního dne získala v celostátních soutěžích dvě zajímavá ocenění, z toho jednu hlavní cenu.

Celá trasa je navíc skvělou alternativou k dálkové mezinárodní Greenway Labe, která je zde v regionu doslova přelidněná. Naší vizí je vytvoření takových lákadel (například čokoládovna s kavárnou a cukrárnou, lokální pivovar), abychom část turistů z této frekventované stezky svedli prostřednictvím Lhotecké cyklostezky právě do naší obce.

Kulturní akce

V Kostelní Lhotě je několik aktivních spolků, které připravují společenské akce. Některé z nich se pak těší velkému zájmu turistů. Jde například o květnové Staročeské máje nebo Lhotecký masopust. Ovšem v posledních letech získávají na významu i úplně nové tradice. Tím je například Otevírání svatomartinských vín. Naší snahou je prezentovat především regionální vína, především z blízké Kutné Hory. Kromě vína si ale návštěvníci dopřávají čerstvě napečené husy nebo můžou ochutnat domácí lhotské sýry.

Zajímavá je i akce Cafest aneb festival kávy. Pro návštěvníky je k dispozici ochutnávka vybraných druhů kávy, včetně ukázky pražení, různých druhů přípravy kávy nebo přednášky na téma kávy.

Vůbec největší událostí pak byla organizace Srazu Lhot a Lehot, kdy do Kostelní Lhoty zavítalo na 3.500 návštěvníků.

Prezentace

Téma životního prostředí se nejvíce objevuje v rámci pravidelně vydávaného obecního občasníku s názvem Lhotský zpravodaj. Ten je zdarma distribuován do každé schránky. V každém čísle je věnována alespoň dvoustrana environmentální tématice, zejména pak odpadovému hospodářství.

Je třeba říci, že úspěch v národní soutěži Vesnice roku v roce 2016 a získání titulu Zelená stuha České republiky nastartoval u obyvatel obce obrovskou vlnu nadšení do další práce a pravidelných setkávání nad přípravou nových záměrů. Stal se tak nejen důležitým impulsem pro přípravu dalších projektů, myšlenek a nápadů, ale pomohl také upevnit pocit sounáležitosti a hrdosti k místu, kde my Lhoťané žijeme.

www.kostelni-lhota.cz

Vydala Kostelní Lhota
Červen 2017